

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijske velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. **Opravništvo**, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodne tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Zaradi današnjega praznika izide prihodnji list v soboto.

Baron Schwegel v Ljubljani.

Včeraj smo povedali, da je baron Schwegel (prej Gorenjec Žvegelj) bil v ponedeljek v Ljubljano prišel, da pomaga Vesteneka v delni zbor volit. Denes moramo svoje poročilo dopolniti, da nij prišel s am ó s tem namenom, temveč tudi zaradi tega, da nemškimi ustavovercem pomaga pomnožiti tiste „izvenparlamentarne“ demonstracije zoper vlado, ki so bile na Herbstovem banketu naznanjene. Prišel je svojim nemško-ustavovernim volilcem govoriti, ali o svojem delovanju poročati. In govoril je v ljubljanski kazini zbranim, ponavlja vse tiste fraze zoper ministerstvo, katere smo te dni čitali nekoliko bolje v judovskih novinah „N. Fr. Pr.“ in v „D. Z.“ namreč: da ministerstvo nij izpolnilo v prestolnem govoru obljubljenega; da so namesto sprave duhovni strank še bolj razburjeni; da se je dolg države še pomnožil; da kranjski poslanci, zlasti Hohenwart in Windischgrätz, nijso gledali na materialne interese dežele, temuč na strankarske ozire; da ustavoverna stranka nij nemško-narodna, temuč državna; in da on upa, da bodo v odločilnih krogih skoro spoznali, kje je pravi patrijotizem ter da bode to izpoznanje kmalu izrazilo se v vladnem postopanju (in regierungsmassnahmen!) itd. Tako je Schwegel, slovenski jud z Gorenjskega, razložil politično modrost dunajskih judov in se na Dunaj vrnil.

To je Schwegel govoril tisti dan, ko se je vršil v gospodski zbornici od privrženikov nemške ustavovorne stranke glavni naskok

proti Taaffejevi vladi, katera ima zaupanje slovenskega in slovanskega naroda v Avstriji in tudi zaupanje vseh avstrijskih Nemcev, ki nijso pod vplivom judovskega časopistva. S tem se je Schwegel v odločnem trenutku na odločno mesto ljutih protivnikov svojega naroda postavil in — če ga uže zdaj nij noben naroden Slovenec spoštoval, ker se je dal voliti od onih, kateri delajo na pogin slovenske narodnosti — odslej smo prisiljeni Balohovega sina iz Gorij deti v isto vrsto z Dežmanom in Vinko Klunom, v vrsto renegatov, izdajnikov svoje narodnosti. On je pljuval v skledo, iz katere je prej jedel; on je povedal, da se sramuje svoje slovenske matere, katere je nevreden. Zatorej ga bode odslej vsak Slovenec in zlasti vsak Kranjec „spoštoval“ takó, kakor se spoštujejo pri družih narodih renegatje in „transfugae“. Pri nas, pri svojih rojakih, naj Schwegel spoštovanja ne išče več; ali ga bode, ali ga je našel pri protivnikih, katerim se je zapisal? Dvomimo! Kajti povsod se spoštuje prav za prav le čist značaj. Tega pa Schwegel, kakor je dokazal, nema.

Schwegel značaja prav za prav še nikoli imel nij. Še ko je bil univerzni študent se mu je to v lice povedalo. Sedelo je enkrat pri pitji omizje Slovencev študentov na Dunaji skupaj, Schwegel mej njimi. Vstane ljubljaničan Avman, resen mlad mož in napije Schweglu (tačas še Žveglju) resno tako: „Mej nami vsemi boš ti najbolj avanziral zato, ker imaš najmenj značaja.“ Še zdaj priče živé, da je Schwegel to prorokovanje, ki se je obistnilo, mirno spravil. Res je najbolj avanziral, do sekcijkega šefa in do bogatstva. A še mu nij bilo dovolj. Še bi rad minister bil. In ker

računi, da bode ustavoverna nemška stranka spet na krmilo prišla, zapisal se je njej, ter upa od nje hvaležnosti, da ga bode za ministra naredila, kajti nemškega prepričanja, katero vodi ustavoverno stranko, pri njem nij iskati, kakor sploh nobenega. (Zato je tudi njegov govor tako plitev.) Da se bode pa prevaral v svojem upanju, plačilo za svojo renegatsko politiko dobiti, to je skoro gotovo. Kajti ne gledé na to, da je še zmirom dvomno, da bi nemško-ustavoverna stranka spet do krmila prišla, tudi če pride, Schwegel s svojo pretoklostjo in svojo „čisto“ roko ne bo minister. Treba se je le na neko pravdo na Dunaji domisliti, pri kateri je Schwegel pričal in iz katere se je čudno izmej vrst bralo, — pa se lahko reče: ta ne more ministerski kandidat biti.

Schwegel tudi na Dunaji v višjih krogih nema veljave več. To je bilo videti iz „Wiener Tagblatta“ in „Pester Lloyd“, ki sta oba o Schweglu, ko je dobil jednoletni odpust, tako zaničljivo pisala, da bi bilo vsacega družega človeka sram še dalje siliti se v javnost, predno se ne bi oprál. Tudi vselej ustavoverna „Triester Ztg.“ je protestirala, da bi Schwegel veljal za mučenika, češ, da je človek, ki je več skrbel za svoje interese nego za državne. In dunajski „Vaterland“ je prinesel tačas članek, ki je šel od rok do rok, v katerem se govori o Verres-Sweglu, kako in s kakimi sredstvi je ta človek obogatel. Zarad tega, ker ga na Dunaji tako poznajo, je pa tudi otovré spoštovan, da je po glasovanju o dispozicijsfondu stante pede dobil odpust za celo leto z motivacijo Haymerlovo ki se ga je prav rad znebil: „Den Schwegel habe ich so nur als Möbelstück vom Andrassy-

Listek.

Najnovejše o starih prebivalcih vzhodnih Alp.

Slovenskim čitateljem so dobro znani mnogoštevilni spisi našega čestitega zgodovinskega Nestorja, mnogozaslužnega g. Terstenjaka, ki se pečajo z prazgodovino slovenskih dežel in so raztreseni najbolj po „Novicah“ in matičnih letopisih. Večina mej njimi je polemiskega značaja, obrnena proti nemškimi preiskovalcem, ki so hoteli vse dežele mej Adrijo in Dunavo pokeltiti. Znanstveni prepri so zelo koristni, ker v njih se čistijo nazori in razjasnuje različna mnenja, kakor se zrak po nevihtah izčisti. Čeravno istočasniki in udeleženci morda še ne vidijo resnice, spoznajo jo gotovo njih potomci, ki lahko nepristransko sodijo, kedo je pravo zadel.

Tudi prepri o nekdanjih prebivalcih Venecije, Norika in Panonije se je uže precej dognal in denes smo prišli do drugačnih rezultatov, kakor še pred malo leti. Še nij dolgo od tega, ko so tako imenovani „Keltomani“ prevladovali. Zlasti nemško-štajerski zgodovinpisci so bili polni Keltomanije in tirali so jo tako daleč, da so Keltom pripisovali celo ono, kar je očitno nemško. Tako nahaja Ferk (Druidismus im Noricum) v gorenje-štajerskih pripovedih spomin na druide. Še celo ime staronemških modrih prerokinj Alrunen, Trunen ali Truden, kakor je sedaj ljudstvo imenuje, zdi se Ferku samo malo popačeno iz „druide“!

Zlasti bronse starine, katerih se toliko nahaja po slovenskih deželah, prištevajo nemški učenjaki radi Keltom. Temu nasproti opomni Dr. B. Dudik (Mittheilungen der Centralcommission für Erforschung und Erhaltung alter Baudenkmale, Neue Folge I.,

pag XXIII.) prav dobro: „Die prähistorischen Funde, die in Deutschland, Oesterreich und Russland gemacht wurden, treten so massenhaft auf, dass man nicht annehmen kann, sie wären eingeführt worden durch Handel, sondern dass man sie im Lande selbst machte. Wenn die bei Rybešovic in Mähren gefundenen silbernen Ohrgehänge in Form, Verzierung und Technik ganz gleich sind jenen, die bei Olbic in Süd-Russland zum Vorschein kamen, wird man da auch an Kelten und deutsche Stämme, denen sie angehört haben konnten, denken? — Die reichen Sammlungen prähistorischer Funde in Berlin, Königsberg und Danzig, und die noch reichern in Kiew, unterscheiden sich nicht im wesentlichen von den in Prag, Wien, Pest, Graz, Klagenfurt und Laibach aufbewahrten“. Torej se iz oblike teh starin ne more sklepati na narodnost njih izdelovalcev, nego samo na čas njih postanka.

Iz samega razlaganja krajevnih imen se

übernommen.“ Kajti tudi v svojej štroki je Schwegel slabo delal, ker on je sklenil vse te neugodne trgovinske pogodbe, zoper katere je vse trgovstvo in vse obrtništvo Avstrije.

In tak človek, mož tako dvomljivo čiste politične preteklosti si upa javno kot tožnik stopiti zoper pošteno vlado Taaffejevo in zoper grofa Hohenwarta in kneza Windischgrätza! Tak človek se predrzne tema dvema možema, ki imata (če vsega drugega ne bi imela) čiste roke, očitati, da gledata na druge interese, nego na one svojih volilcev! Tak človek bo komu egoizem očital!

Sicer je pa jako razumljivo, da Schwegel ravno Hohenwarta napada, kajti vé, da ravno ta ga dobro pozna, in ga rad privošči nemško-ustavovernej stranki, ki z njim ravno tako nij veliko pridobila, kakor mi nijsmo ž njim nič izgubili.

H koncu še to: Pri nas na Kranjskem se zdaj lep mir dela. Z nastopom novega deželnega predsednika g. Winklerja je videti, da bode jedini razpor, ki je bil v našej deželi: protivje mej uradništvom in ljudstvom, s časom popolnem izginil. In ravno v tem času miru nam pride renegat Schwegel z Dunaja zdražbo delat, zoper vlado ščuvat, lagat o razburjenosti protivnih elementov? Naj to hujskanje dunajskim judom, duševnim svojim sorodcem, pripoveda, a v svojo rojstveno deželo, ki se ga odslej mora sramovati, da ga je rodila, naj nam ščuvat ne hodi!

Osvetni žarek h govoru kneza J. Lobkovicica o dači duhovniških nadarb.

Koliko prinosa morajo pojedinci plačevati k verskej zakladi, pridržano je jedino samovolji upravnih oblastij.

Knez Jurij Lobkovic.

Rajski ugaja trpečemu državljanu slovanškemu, kedar čita pravoljubjem nadehnene in žarečoj istino nakinčene državnozborne plameniške govore razboritih državnikov, bistrournih in neustrašljivih narodnjakov, modrih in vestnih znalcev danih razmer in sešvedranega položaja našega v političkem in narodnem pogledu. Ti vedri umotvori delajo prijetno kakor hladilno olje na sklečo rano, da učuhne in mine dolgostrpna bolečina, razigravajo in vzvišujo uraženo srce, kakor na vigred pisane ptice pevce žvrgoleče in gatajoče bližanje bla-

tudi ne da keltičnost Noričanov dokazati. Kdor se Brandesa in Moneja drži, lahko raztolmači vsako ime iz keltične. Tako pomeni po teh učenjakih: thauer = hiša, dur = voda, duren, turen = hiše, turn = mali gozd itd. Tako mora še celo prijatelj Keltov, dr. Fritz Pichler na graškem Joaneji, priznati: „In Ermangelung der Kenntnis eines früheren Volkes ziehen wir ein nächst späteres, vor den germanischen Stämmen hierlands ansässiges Volk heran und denken an die Kelten.“ (Mittheilungen der Central-Commission N. F. III. pag. XCVI). Se ve, da Pichler nič o Slovanih ne vé, zato pride v veliko zadrego pri razlaganjih krajevnih imen gorenje-koroških. Pri imenu Fresnitz (Breznica) misli celo na Friesen in Pussarnitz, (ki se je leta 1074 imenovala „Possarnitz“), izpeljuje iz keltiške korenike but = gora, ert, ali pa tudi iz staronemške besede puzzo, nhd. Pfütze! Čujte, kako daleč uže sega nemška temeljitost!

žejšega podnebja na razvoj povoljnega poletja. Istinito, razve drugih odličnih zbornikov prikazali so se tudi grofje grofovski govoreči, razvijajoči, zdrave in jasne nazore, kažoči na pravičnost, resnico, pravost in pomirje, česar ne nahajaš pri sebičnej, vladohlepnej stranki hotečej vedno gospodovati in zapovedovati z državljanji neteautonskega življa, da bi ji ta večno roboval in hlapčeval. Odbrano krasoto čistih in čilih ter vzvišenih pomislij, pa tudi ostrih strelc merečih v gadne prsi gnjusne in pogubne zlorabe pri kržavnej upravi razkrival je knez J. Lobkovic, kateremu zahvalno tudi mi Slovenci izrekamo priznavo, ka je kneževski prozboril in šibal do krvavega samovoljstva in krivicotvorje c. k. avstrijske uprave v govoru k rezoluciji nanašajoči se na razmeritev pristojbinskega jednačka in verske za kladnine.

Na osvet istini navajam dejanski primer, da slovensko občinstvo razvidi, kako c. kr. uprava samovoljno postopa, mori pravičnost, a posamnikom brezvestno pleni in po silem grabi imetek.

Verska zakladnina ima nekako za podlogo pristojbinski jednaček, kateri je tudi upravna oblast mestoma nepravilno razmerila; recimo, pri sv. Barbari v Halozah razmerjen je za župno nadarbo na II. desetletje, namreč od 1. novembra 1860 do konca decembra 1870, od negibljivega imetka na 172 gl. 3½ kr., kakor svedoči izkaz c. k. glavnega daštva ptujškega od dné 9. marca 1876, br. 658, a na III. desetletje zračunjen je na 339 gl., kar se je krivo zdelo dotičnemu župniku kot obdačencu, za to je prošnjo vložil za poprav in znižanje pristojbinskega jednačka, navajajoči primerjalno dačo in čisti donesek od župne nadarbo sv. barbarske in pa završke. Stvar se tako ima: od negibljivega imetka sv. barbarske nadarbo plačuje se državnih davkov 72 gl. 25½ kr., a od završke 76 gl. 50 kr. Čisti donesek znaša 243 gl. 8½ kr., pri sv. Barbari in drvni deputat*) 96 gl. Skupaj 339 gl. 8½ kr.; a na Zavrči čisti donesek 272 gl. 50½ kr. in lokno 178 gl. 53½ kr. Skupaj 451 gl. 4 kr. Za sv. barbarsko nadarbo odmerjeno je pristojbinskega jednačka 339 gl., a za završko 261 gl.

Rešilo bilo je nekavno pre zbog tega, ker se je pristojbinski jednaček župnej nadarbi sv. barbarskej zmeril po označenih vrednostih vpisanih v priznavah, tedaj tudi predmeti te župne

*) Sedaj šuma kažoča po katastralnej poli čistega doneska vrže 8 gl. 77 kr.

No, hvala Bogu, keltomansko stališče smo uže premagali. Flieger je izrekel o tem ostro ali zasluženo sodbo: „Die Schriften der Keltomanen solten auf den Index gesetzt werden, damit nicht sonst ehrliche Forscher, denen eine historisch-linguistische Bildung abgeht, auf Irrwege geleitet werden, wie ich es leider oft beobachtet habe.“ (Mittheilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien, Bd. VII. pag. 284). Flieger je v svojem delu: „Zur prähistorischen Ethnologie Italiens, Wien 1877“ in v raznih letnikih poročil anthropologičnega društva na novo preiskal narodnost vseh starih ljudstev na italiskem in illyrskem pokotoku. Njegovi rezultati nijso popolnem novi, ali jasnejši in bolj z dokazi podprti, kakor vseh drugih prejšnjih učenjakov.

Po Fliegeru so bili Dalmatinci, Liburni, Istri, Japodi, Panonci in Veneti (torej tudi prvotni Karni) illyrskega plemena. Uže Vuličević (Slavi e Italiani dal Indrio al

nadarbo vsekako morajo višo vrednost predstavljati, nego li završke. C. kr. namestništvo dné 18. avgusta 1875.

Vsled pritožbe na visoko c. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk privoljeno je v popravek nekih stavkov, pa tudi od c. kr. namestnika za Štajersko bar. Kúbecka br. 1028/praes. od dne 31. marca 1876 po prečastnem in prevzvišenem knezu in vladiki labodskem J. M. Stepischnegu poslan mi je bil debel ukor zbog neprimerne in spodtekljive pisave. Hvala lepa! c. kr. finančna oblast hotela je mene vedoma ukaniti za precej goldinarjev; ako torej c. kr. upravna oblast meni krivico dela, ter me železnimi grebeni dere, je li bi možno bilo meni do krvavega strganemu c. kr. upravno oblast za to svetlimi rokovicami gladiti? Še črvič gažen brani in vije se po vseh svojih močeh, je li bi si siromak obdačenec mirno dal kožo gutiti? Srb veli: ako on tebe kamenom, ti juga sekirom. Pri penezji v denašnjih trdih razmerah ne velja nauk: ako ti kdo hoče vzeti suk-njo, pusti mu tudi plašč, nego drži i brani svoje na vse kriplje. — Po dolgem pisarjenji znižalo je itak c. kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru z uredbo od dne 11. nov. 1878, br. 18210, pristojbinski jednaček od negibljivega imetka župne nadarbo sv. barbarske od 339 gl. na 302 gl. 25 kr., kar še v razmeri proti nekim drugim župam itak nij v redu.

Jednaka krivičnost godila se je pri razmerbi prinosa k verskej zakladi, naloženo mi je istega vsled plačnega naloga, br. 708, c. kr. štajersko namestništvo dne 13. januarja 1876, na leto 41 gl. 40 kr., kar je zopet bilo krivično, zato morala je nastopiti pritožba, in po velikih naporih in dokazovanjih znižan mi je prinos k verskej zakladi vsakoletno na 33 gl. 66 kr. vsled plačnega naloga od br. 9475, c. kr. štaj. namestništvo dne 21. decembra 1879.

Sodeči, ka še stvar nij brez madeža, poprosil sem nekega prijatelja, sedečega na prilično dobrej župnej nadarbi, naj mi pošlje odonod dotičke podatke, kar je radostno učinil. Ondi plačuje se čiste dače brez priklad 148 gl. 3 kr., zemljiščni čisti donesek znaša 555 gl. 9½ kr., pristojbinskega jednačka daja se na leto 77 gl. 80½ kr., in čisti znesek vseh dohodkov je 999 gl. 86 kr., — a prinosa k verskej zakladi? . . . . . nič.

Prevzvišeni gospodin Kúbeck! c. k. namestnik za štajersko vojvodino, kaj pa na to prikazen račite reči?

Primerjajte, primerjajte dačo 72 gl. 25½ kr. proti 148 gl. 3 kr.; čisti donesek 339 gl. 8½ kr.

Quarnero) je omenil, da se dajo krajevna imena isterska najlažje izpeljavati iz albanščine (jedine naslednice stare illyrsčine). Tako pomeni na pr. Timava v albanščini „penečo reko“. Istega mnenja je tudi Zippel, „Die römische Herrschaft in Illyrien bis auf Augustus, Leipzig 1877“, le o Venetih nij prav siguren (pg. 99). Odločno pa je Fliegerovega mnenja najboljši sedaj živeči starinski geograf H. Kiepert v Berlinu, ki je izdal izvrstno knjigo: „Lehrbuch der alten Geographie“ v dveh zvezkih v Berlinu 1877 in 1878. On zlasti povdarja illyrsko narodnost jadranskih Venetov, oslanja se na Polybija in Herodota. Benloew (La Grèce avant les Grecs, Paris 1877) vzporedja ime Venetov z albanško besedo v e n d f = kraj, domovina. Tudi sporočeni venetski besedi c e v a (krava) in c o t o n c a (lat. allium) primerjajo učenjaki albanskima k á u (vol) in k o t s a n.

(Konec prih.)

oziroma 261 gl. 85 $\frac{1}{2}$ kr., proti 555 gl. 9 $\frac{1}{2}$ kr.; pristojbinski jednaček 39 gl. 90 kr., oziroma 30 gl. 15 kr. ali skupno z gibljivostmi vred sedaj 53 gl. 73 kr., proti 77 gl. 80 $\frac{1}{2}$ kr.; čisti znesek vseh dohodkov 376 gl. 32 $\frac{1}{2}$ kr., proti 999 gl. 86 kr.; prinos k verskeji zakladi na leto 41 gl. 40 kr. ali popravljeno 33 gl. 66 kr.

Tako dela c. kr. namestništvo za Štajersko! drugo je protiustavno in protizakonito ter samosilno globiti po krivičnem za stotnjak, a drugo pravičen c. kr. namestnik biti. Odtod se jasno razvideva, ka je živo istino govoril blagi knez J. Lobkovic rekši: „Po tem zakonu (7. maja 1874) dana je moč vladi, da nekatere svečeničke tvarno ugonobi, a drugim pod jako pogibeljnimi pogodbami pomaga; značaj vsega tega zakona je, da uprava gospoduje o tvarnem postavljenji svečeniškem“, in črno samovoljstvo vrši. Božidar Raič.

Ustavoverni naskok na vlado v gospodskoj zbornici.

Nemški judovski in ustavoverni časopisi so uže več kot teden dni naznanjali, kako bode ustavoverna stranka v gospodskoj zbornici državnega zbora Taaffejevo vlado omajala in podrla. Klicali so Schmerlinga, Hasnerja, Karlosa Auersperga, Kaiserfelda, Schönburga na bojišče za nemško stvar in za tako Avstrijo, ki mora po njihovem mnenji nemška oostati ali biti. Ta prej slovesno napovedani glavni naskok na vlado se je v gospodskoj zbornici v ponedeljek v generalnej debati o budgetu vršil, vendar nikakor nij imel tistega „pretresljivega“ upliva na vlado, kakor so nemški listi napovedovali in kakor bi oni radi še zdaj verjeli. Kajti minister Taaffe je odgovarjal tako trdno, tako samozavestno in samozaupno, da se vidi, da on čuti trdna tla pod soboj.

Govor Hasnerjev smo uže včeraj v izpisku prinesli. Za njim je govoril grof Thun.

Grof Leo Thun je opozarjal, da reševanje in motrenje takih vprašanj, kakor jih je omenjal predgovornik, nij na dnevnem redu, na tem mestu da je zdaj samo debata o budgetu. Govornik je potem konstatiral, da je zbornica poslancev dobro presodila budget in je uvidela, da se državni stroški ne dade znižati s pomanjšanjem armade. Troški se tudi drugod ne morejo znižati, zato mora vlada na to paziti, da se dohodki povekšajo z reformovanjem davkov. Ti se ne smejo poviševati, kajti ljudstvo od leta do leta ubožniše postaje. V prihodnjem budgetu naj vlada predloži svoj finančni program glede davkovskih vprašanj, in glede tega, kako da se bode ščedilo.

Knez Schönburg je dejal, da ga to jako skrbi, ker se je pri nas vnel zopet jezikovni prepir in ker je ljudstvo vzbunjeno, — slovansko da se samo vzburja, nemško pa da vzburjajo najnovejši dogodjaji. Nikakor pa nij zasluga zdanja vlade, da so prišli Čehi v državni zbor — to da so dosegli sami ustavoverci.

Knez Karel Schwarzenberg konstatira, da se je v tej seji vrgla v zbornico ideja, katere do denes še nij bilo, namreč ideja o jednem državnem jeziku. Kar se tiče ministerske jezikovne naredbe, je ona utemeljena v členu 19. državnih osnovnih zakonov. Glede državnega jezika je vprašal govornik, kje naj bi se nasadili mejni kolci one države, za katero se hoče jeden državni jezik. Naša država je sinonimna s pojmom avstrijskega cesarstva. Ali je res treba, da se proglasi jeden jezik za

državni jezik in — ali naj bi se mejni kolci naše države bliže premaknili?

Knez Karlos Auersperg je polemizoval zoper izjavo Taaffejevo v zbornici poslancev, kjer je on dejal, da treba v ljudstvu buditi državno samosvest. Da bi vlada to dosegla — pravi Auersperg — premeščuje uradnike, s čemer pa slabi avtoriteto. On se boji za ustavo, da ne pride onim v roko, ki je ne marajo, „ker je preavstrijska“.

V istem smislu je govoril tudi Plener in trdil, da je ministerska jezikovna naredba naperjena zoper Nemce. On sumnjiči Čeha, katerih prizadevanja so se razbila na protivji Nemcev.

Knez Sapieha vpraša, s kakšno pravico ustavoverci sebe imenujejo državo, a s kakšno pravico oporekavajo prijaznost državi nasprotnoj stranki. „Ustavoverci tožijo, da je ljudstvo vznemirjeno zbog vladnih naredeb; vendar bi bilo dobro, ko bi ustavoverni gospoda prosili svoje organe in agente, da bi ti delali malo menj hrupa mej prebivalstvom.“ Če ustavoverci pri volitvah nijso večine dobili, je to vendar le dokaz, da prej ko so na vladi bili, nijso dobro delali.

Grof Clam Gallas je odgovarjal na Plenerjevo opazko, ki je dejal, da so se prizadevanja Čehov l. 1866. zoper ustavo razbila samo ob trdnosti Nemcev. Grof Gallas je rekel, da to nij res; on je bil tačas vojaški poveljnik na Češkem in je opazil, da gledé domoljubja Čehi ne zaostajejo za Nemci, to se je posebno pokazalo l. 1866.

Vitez Schmerling je dejal, da so zdaj v Avstriji uže v tretje v 18 letih pričeli se državni eksperimenti, ki pa se po njegovem preverjenji ne bodo posrečili. Njemu ima državni zbor še premalo centralističnih pravic, on bi mu jih na škodo avtonomije pomnožil. V Avstriji mora biti nemški jezik državni jezik, ker za to ga je proglasil uže svet. On pravi, da je uže prav, da se narodje v svojem jeziku izobražujejo, a to se ne sme goditi na kvar kulturi. Naša ustava je res v nevarnosti, ruje se pod zemljo zoper njo, dejal je Schmerling.

Oglasil se je po končanej debati ministerski predsednik grof Taaffe. Dejal je: Vlada si je v prestolnem govoru postavila teško nalogo; ona se je trudila utrditi ustavo in jo zagotoviti za vso prihodnost s tem, da je vse one življe združila v državnem zboru, ki imajo nalog udeleževati se parlamentarnega delovanja. Preverjen sem, da se bodo poprijateljili in sporazumeli vsi oni, ki so se sešli na parlamentarnih tleh iz čistega domoljubja. Tako sprijaznjenje je pa samo tedaj mogoče, ako se noben narod s pravico ne čuti zatiranega pod avstrijskim žezlom. Vlada, ki ne sme imeti nobenih jednostranskih strankarskih obzirov, ki jih ne more imeti in neče, ona se smatra kot zaščitnico opravičenih narodnih terjatev. Vlada mora torej ugovarjati očitaniu, da se na opravičene terjatve kake narodnosti ne ozira ali da narodnosti škoduje v njih pravicah. Posebno pa se mora vlada zavarovati zoper to, da bi ona kako koli sovražno in neopravičeno postopala proti nemškeji narodnosti, ki stoji kakor povsodi tako tudi v Avstriji na visokej stopinji omike.

Vlada pa si je postavila tudi v finančnem obziru teško nalogo: urediti državno gospodarstvo. V zbornici poslancev sem uže povedal, zakaj doslej nij mogla vlada prodreti, in zakaj se jej to zdaj tudi nij moglo posrečiti z onimi predlogami, katere je predložila, da

bi se pokrtil primankljaj, ali pa da bi se čisto odstranil. Potem se je vladi tudi očitovalo, da dela koncesijice, ki dražijo le poželjenje, dotičnih pa jih ne zadovolé. Jaz odgovarjam na to, da vlada ne stoji na stališči koncesij, temuč zdanja vlada dobro preišljuje, kje treba staviti kakove predloge ali izdati kake naredbe. To pa nijso še koncesije kakej stranki ali osobi, da je ta potem vladi prijazna. A najodločneje moram se zavarovati zoper očitovanje, da bi vlada z državnimi osnovnimi zakoni tudi trgovala. To ne bi bilo dostojno vlade in bi prelomila tudi svojo prisego. Zoper taka očitavanja moram jaz in moji tovariši najodločniše zavarovati se. Vlada spoštuje pravice parlamenta, ali vlada se drži tudi svojih pravic, pravice eksekutive, in v to pravico si zdanja vlada ne da segati ni od parlamenta, in še menj od komisije petnajsterih. Vlada stoji na ustavnih tleh in ona sodi, da pomaga ustavi utrditi se. To bode tudi zmirom njena naloga. Nehčem se prepirati z govornikom, ki je dejal, da bi bil postal tudi pod drugo vlado parlament polnoštevilen. A treba je, da se udeležujejo parlamentnega življenja vsi elementi, da se zagotovi ustava in utrdi, — kajti imeli smo tudi ustavo od l. 1861, ki se je pa morala premeniti, ker se takrat nij posrečilo pridobiti vseh poklicanih elementov.

Namesto Stremayra je baron Sacken motiviral jezikovno vladno naredbo na Češkem in Moravskem. On vpraša, je-li da za tisto „razburjenje mej nemškim prebivalstvom na Češkem“ nij izšlo gaslo z Dunaja. S pismi in cesarskimi naredbami je dokazal, da je ona naredba opravičena.

Uže l. 1803 je najvišja sodnija odločila, da sme tožnik svojo tožbo vložiti na Češkem v češčini ali v nemščini. Najvišja naredba od 18. aprila 1848 kaže, da sta pri vseh oddelkih sodnije ravnopravna češki in nemški jezik. Ukaz od 10. junija 1864 določuje, da mora biti rzsodba višje deželne sodnije v obeh jezikih, če se je tožba vršila v dveh jezikih. Ukaz od 22. julija 1861 pa določuje, da protokolne izjave se morajo beleževati v stranki umljivem jeziku, kar se pa oddaje strankam, bodi v onem deželnem jeziku pisano, v katerem je bila tožba vložena ali se je zapisnik vršil. S Taaffejevo jezikovno naredbo se v nemških čeških okrajih nij čisto nič premenilo. Tako poroča sodnija v Reichenbergu, v Egeru in Češkej Lipi. Sicer so pa centralisti dosegli samo to, kar so naglašali in zahtevali v svojej proti-spomenici, nij nikakor ta naredba namerjena zoper Nemce.

Govoril je še poročevalec Winterstein zoper Leo Thuna, grofa Taaffeja in kneza Sapieho, ki je imenoval svobodo dvomljivo, katero branijo ustavoverci. Seja se je potem sklenila.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. maja.

Najvažnejšo politično stvar v notranjej dnevnej politiki. debato v gospodskoj zbornici, prinašamo spredaj obširno. Specijalna debata je bila včeraj. Govorili so: bivši minister Widmann-Sedlnický za vlado, dalje kardinal Kutschker o religijskem fondu in za povišanje plače nižjemu duhovenstvu, grof Thun in Schwarzenberg o šoli. Vojaška postava je bila sprejeta brez debate. Po volitvi v delegacije je grof Taaffe izjavil, da je na cesarjevo povelje državni zbor odložen. — S tem je kljubu napovedanej borbi vse pri kraji in vlada lahko dela mirno naprej.

Magjari hote **Hrvate** magjariti! Zagrebški vodja finančnega ravnateljstva, magjaron David, je izdal okrožnico, ki hrvatskim finančnim uradnikom naznanja, da je ogersko ministerstvo ustanovilo kurs za učenje magjarskega jezika za hrvatske finančne uradnike v Zagrebu, a v Pečuhu da je ustanovljen kurs za magjarske uradnike, ki se bodo hrvatski učili. Obeta se v tej okrožnici, da bode tist uradnik posebno avanziral, ki se bode magjarsčine učil. — Tako se bodo morali Hrvatje učiti Arpadovega azijskega barbarškega jezika! Ne ljubimo ni Nemcev ni Italijanov, a njih jezik je nam vendar ljubši še kot govor Hunov!

Vnanje države.

V novinah se govori, da se snide nova konferenca zastopnikov evropskih vlad, ki so berlinski dogovor sklenile, da se posvetuje, kako rešiti ona vprašanja, ki so bila na berlinskem kongresu sklenena, a se niso izvršila, na pr. črnogorsko vprašanje, grško, albansko vprašanje itd.

Srbska skupščina se je v Kragujevci 24. t. m. sešla. Vlada ima veliko večino, zato je odobrenje železniške predloge gotovo. Za predsednika je izvoljen bil zastopnik Vasić.

Francoski komunistični radikali so bili na dan 23. maja napovedali veliko demonstracijo na spomin padlih komunarov. Cela stvar je bila pa majhena. Sešlo se je nekaj postopačev, a policija jih je razpodila, nekoliko zaprla. Mej temi je več tujcev, tudi nek nemški žurnalista iz Kassla, jud z imenom Grün. Brez nemškega juda ne gre nikjer, kjer se dela umeten nemir.

Francoski senat je volil 25. t. m. Leona Saya za predsednika.

Mej **italijanskimi** poslanci je 80 uradnikov, ki so bili voljeni. Ker sme pa samo 40 uradniških poslancev biti v italijanskem parlamentu, trebalo bode še 40 povolitev.

V **angleškem** parlamentu je 25. t. m. Gladstone rekel, da ima Göschen, novi poslanik v Carigradu, nalog, poizvedeti ali so poročila o trpinčenju mohamedanov v Kidjali in Aidosu resnična ali ne. Angleška vlada, da bode zavzela se za mohamedane kakor za kristijane.

Domače stvari.

— (Procesija.) K današnji procesiji so načelniki javnih oblastij povabili uradnike in razne zastopnike. Vojaki se bodo postavili mej gledališčem in nunsko cerkvijo.

— (Deželni odbor kranjski) je sklenil deželnemu zboru predložiti postavo o odpravljenju duhovenske bire in nje izpremembo v denarno plačo. —

— (Starčevičijansko.) Naši bralci vedo, da na Hrvatskem živi in se mej mladino širi politična sekta Starčevičevcev, ki mej družim trdi, da „Slovenec“ nij, temuč da smo mi le „planinski Hrvatje“. Organ teh čudnih, v mnogem oziru prismojenih patronov, katerim so hrvatski rodoljubi Strosmajer, Mrazovič, Vončina itd. same „izdajice“ in „prodane mješine“, „Sloboda“ piše zadnjič: „Glede sastanka karlovačke „Zore“ sa Ljubljanci čitamo u „Slovenskom Narodu“ da je dr. Zarnik, odlična ta osoba „Slovenacah“ rekao, „da su Slovenci predstraža Slavenstva, bez kojih Hrvati nikad nebi bili što jesu“. Nam se čini da su vodjam t. zv. Slovenacah još uvijek nejasni pojmovi i da „Slovenci“ neče da uvide, da im je samo u hrvatsstvu spas i sreća.“ Torej nam so „nejasni pojmovi“. Kedaj nam pride iz hrvatskega Sušaka luč razjasnila?

Razne vesti.

* (Pomorski razbojniki.) Iz Carigrada se poroča, da so v Bosporu pokazale se ladije piratov ali pomorskih roparjev, kateri so na morskih bregovih uže na več krajih ljudi napadali.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

* (V Gotharskem prerovu) se je, kakor poročajo novine, dne 5. t. m. nekaj posulo. Trije delavci so mrtvi, trije ranjeni.

* (Znamenita najdba.) V praškega stolnega kapitlja knjižnici so našli star rokopis, obsezajoč češki prevod znanega nemškega „Nibelungenlieda“. Sodi se, da je bila ta pesen preložena na češki jezik uže v 14. veku.

* (Trideset ur plavala) je v akvarija westminsterga basinu gospodičina Beckwith, mlada umeteljica v plavanji. Šla je v vodo v petek ob 4. popoldne, a prišla je iz nje v soboto ob 10. zvečer.

* (Neprijetna vožnja po morji.) Dne 23. aprila se je blizu ekvatorja potopil parnik „American“. Potniki in mornarji so se na treh čolnih rešili in poznejše jih je srečala in sprejela ameriška ladija, iz katere so se dne 27. aprila ukrcali na parnik „Coanzo“. Ta jih je zopet oddal dne 1. maja parniku „Senegal“, kateri se je pak dne 12. maja blizu kanarskih otokov razbil. Vendar so bili vsi potovalci in pomorščaki rešeni in so dne 15. t. m. pristali na otoku Madeiri.

Umrlji so v Ljubljani:

24. maja: Josip Kramarič, deklin sin, 2 mes., na poljanskej cesti št. 29, za božjastjo.

25. maja: Barbara Denkl, šivilja, 56 let, na starem trgu št. 10, za padavico.

Dunajska borza 26. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	45	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	"	15	"
Zlata renta	88	"	20	"
1860 drž. posojilo	129	"	25	"
Akcije narodne banke	832	"	—	"
Kreditne akcije	277	"	—	"
London	118	"	15	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	40	"
C. kr. cekini	5	"	59	"
Državne marke	58	"	15	"

Samo pri

M. Neumannu,

v Ljubljani, Slonove ulice 11.

Popolna obleka

gld. 16.—

Površnja suknja

gld. 12.—

Velika izber

oblek za dečke in za otroke.

Toilette za gospé,

jagnet-ogrinjala

za vspomlad,

po najnižjej ceni.

Vnanja naročila izvršujó se točno in s poštnim povzetjem in kar nij po vseči, se brez ugovora izmenjava. (150—11)

Tujcl.

25. maja:
 Pri slonu: Grossman iz Dunaja.
 Galati z družino iz Trsta. — Priesler iz Zagreba.
 Pri Malleti: pl. Sternberg iz Idrije.
 Wildbrett iz Grada. — Helfferich iz Dunaja. — Reis iz Trsta. — Ropez iz Dunaja. — Kobler iz Reke. — Polak iz Dunaja.

August Klisch,

kotlar, (232—3)

sv. Florijana ulice št. 9 nova,

naznanja sl. občinstvu, da je z današnjim dnem svojo delovnico odprl in se priporoča za mnoga naročila

v kotlarskeji ali pa kleparskeji stroki,

ter zagotovi, da bode vsa naročila točno in ceno izvrševal.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Išče se

poštenih agentov

za blago, ki daje veliko dobička, kateri posel vsagdo lahko poleg svojega poklica opravlja. Ponudbe sprejema pod naslovom „Lucrativ“ Annoncen-Expedition **Rotter & Co., Wien, Riemergasse 12.** (223—5)

Bergmanovo

milo za pége,

s katerim se pége na lici odpravljajo popolnem, priporoča po 45 novč. komad lekarnar **J. Svoboda** na Preširnovem trgu. (136—5)

Št. 7403.

(241—2)

Razglas.

V ponedeljek dne 31. t. m. ob 9. uri se bo **košnja** na mestnih senožetih pod Rakovnikom, pri konjači in pri málinu v „kolesiji“ v najem dala.

Kdor želi kaj v najem vzeti, je povabljen v ponedeljek ob 9. uri dopoldne na senožet pod Rakovnikom.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dne 24. maja 1880.

Župan: Laschan.

Pri

H. Ničmanu,

založniku v Ljubljani,

je ravnokar prišla na svitlo:

„Stoletna Pratika“,

četrtga natisa, popravljena in pomnožena, ki obsega 260 strani.

Ker ljudje radi beró „Stoletno Pratiko“ in vedno po njej povprašujejo, izdali smo jo v četrtem natisu. In res, skoraj da si upamo reči, da ne bode nihče rekel, da bi se mu ne bila ta „Pratika“ popolnem prikupila, če jo je le nekoliko prebiral; posebno pa zato, ker v njej najdemo tako natančno in umevno razlaganje vseh stvarij in oddelkov, kakor do sedaj v nobeni slovenskeji „Pratiki“.

Iz te „Pratike“ se mej drugimi koristnimi rečmi izvó: če je leto navadno ali prestopno, kaj je lunini in kaj solčni krog in kako se najde, kateri prazniki so premakljivi, kateri nepremakljivi; nekoliko od planetov ali premičnic; kako se napravljajo solčne ure, da poludne natanko kažejo; bere se v njej o vremenskih znamenjih, o opravlilih za vsak mesec celega leta itd. Dalje se v njej bere cesarska postava o živinskeji kupčiji, kakor tudi pouk, kako se more človek zdrav ohraniti, življenje si boljšati in se v sili oteti; o opravlilih in sprehodih, o počitku in spanju; kako se utopljeni in zmrznenci, zadušeni, od strele zadeti, obešeni ali zadrženi oživljajo, kako se od kače pičeni ozdravljajo itd. Poslednjič se v tej „Pratiki“ zapisani vsi sejmi na Kranjskem, Štajerskem, Koróškem in Hrvatskem in še več znamenitih in koristnih rečij. Kdor si jo bode omislil, bode videl, da je še večjega priporočila vredna, kakor smo jej ga tukaj izrekli.

Velja trdo v pol platnu vezana 85 kr., v pol usnju 90 kr.

Pri ravno tem založniku je tudi na svitlo prišla in se dobiva: (218—3)

Častna straža

Jezusovega presvetega Srca.

Poslovenil J. Doleneč, stolni kaplan. Obsega 64 strani.

Velja 12 kr.

Ravno tako tudi:

Gorečnica

naše Gospé presvetega Srca.

Izdelano za Slovence poleg francoskega „La Zélatrice“.

Obsega 56 strani. Velja 10 kr.